

Waterveiligheid en waterschappen

Input voor deskundigenbijeenkomst waterveiligheid tot 2100

Veilig wonen, werken en recreëren onder en boven de Nederlandse zeespiegel. Dat is niet vanzelfsprekend. Dat bleek onder andere bij de watersnood uit zee in 1953, het hoogwater in de grote rivieren van 1993, 1995 en onlangs in januari 2024. Ook de hoosbuien en extreme weersomstandigheden zoals in Limburg, België en Duitsland (2021) staan in ons geheugen gegrift. Ze kunnen hinder, overlast, schade en zelfs slachtoffers veroorzaken.

Zonder dijk geen woonwijk

Trotse dijkwerkers van 21 waterschappen in Nederland werken dagelijks met passie aan waterbeheer en onderhoud van onze 3.500 kilometer aan primaire dijken, stuwen en gemalen. Onze dijkwerkers bezitten veel 'ambachtelijke' kennis en zijn voortdurend op zoek naar innovaties. Zonder dijken, stuwen en gemalen overstroomt 59% van Nederland. Heel Nederland is kwetsbaar voor extreem weer. Het werk van de 21 Nederlandse waterschappen is daarom een belangrijke motor in onze economie en leefomgeving. Landen uit de hele wereld laten zich inspireren door ons unieke Nederlandse waterbeheer.

Dijken onderhouden en versterken tot 2050

De 21 waterschappen onderhouden de dijken en werken met Rijkwaterstaat samen aan de grootste dijkversterkingsoperatie sinds de Deltawerken: Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Om overstromingen in Nederland te voorkomen, wordt de komende dertig jaar (tot 2050) in heel Nederland 2000 kilometer aan dijken en 400 sluizen en gemalen versterkt en opgeknapt. Daarvoor is menskracht, materieel, geld en ruimte nodig.

Na 2050: vandaag beslissen we voor toekomstige generaties

Ook na 2050 willen we veilig met water leven. De IPCC- rapporten van de VN, de klimaatscenario's van het KNMI en de tussenrapportage van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging laten zien dat zeespiegelstijging en bodemdaling door klimaatverandering grote invloed hebben. Dat zien we nu al in de praktijk. Heet wordt heter, droog wordt droger en nat wordt natter. Er stroomt (te) veel of (te) weinig water door de rivieren. De zeespiegel stijgt terwijl de bodem van een deel van Nederland daalt. Kortom: de opgaven worden groter en daar moeten we ons snel op aanpassen (klimaatadaptatie).

Daarnaast raken diverse andere transitie waterveiligheid, zoals woningbouw en de energietransitie. Een waterveilige leefomgeving vraagt om meer ruimte en investeringen in ons krappe land. Welke beslissingen nemen we vandaag voor waterveiligheid voor toekomstige generaties? Welke ruimtelijke keuzes maken we en hoeveel onveiligheid verdragen we? En als het toch een keer misgaat, hoe zijn we dan zo goed mogelijk voorbereid op evacuatie en rampenbestrijding? Ondanks veel onzekerheden zien de waterschappen het als hun missie om samen met het Rijk en alle partners Nederland ook in de

toekomst waterveilig te houden.

Bestuurlijke keuzes nodig: meer ruimte voor water en financiële afspraken noodzakelijk

Beslissingen van vandaag nemen we voor toekomstige generaties. De belangenafwegingen en verdelingsvraagstukken vragen politiek bestuurlijke afwegingen en besluiten, waarbij water en bodem sturend zijn. De waterschappen willen met het Rijk snel aan de slag met:

1. Een langetermijnvisie voor waterveiligheid in Nederland waarin we:
 - In het hele watersysteem en met (technische) maatregelen het waterbeheer vorm geven.
 - In alle ruimtelijke plannen voldoende ruimte en budget moeten blijven reserveren voor water. We moeten water de ruimte geven, anders neemt het de ruimte.
 - Ons voorbereiden op calamiteiten en crises, waarbij extreem weer en water een rol spelen. De kans daarop neemt toe.

2. Voor de waterveiligheid na 2028 zijn er nog geen financiële afspraken gemaakt. Die zijn hard nodig. De waterschappen willen snel financiële afspraken maken met het Rijk over uitbreiding van het Deltafonds om de gevolgen van extremer weer en zeespiegelstijging op te kunnen vangen. Volgens de nieuwste inzichten door de landelijke beoordelingsronde primaire keringen hebben we tot het jaar 2050 niet een investering van € 13 miljard maar een investering van € 24 miljard nodig om onze primaire waterkeringen op orde te houden. De voorlopige inschatting is dat er ca. € 11 miljard extra nodig is.

3. Waterschappen vragen het Rijk om snel met landelijke wetgeving te komen voor de implementatie waarmee water en bodem sturend wordt voor alle ruimtelijke plannen. Het is onder andere belangrijk dat er voldoende ruimte voor dijkversterking en wateropvang is. Dijken zullen in de toekomst hoger en breder moeten worden. Dat kost veel ruimte en geld.